

Sygn. akt I ACa 467/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Arina Perkowska
Sędziowie:	SA Monika Koba (spr.) SA Zbigniew Merchel
Protokolant:	referent-stażysta Jan Kotula

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2013 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa C. C. (1), I. C. (1) i M. C.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zwolnienie od egzekucji

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 29 października 2012 r. sygn. akt XV C 562/12

I/ oddała apelację;

II/ zasądza solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kwotę 5400 (pięć tysięcy

czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt I ACa 467 /13

UZASADNIENIE

Powodowie C. C. (1), I. C. (1) i M. C. po ostatecznym sprecyzowaniu żądania domagali się zwolnienia od egzekucji: nieruchomości położonych przy ul. (...) w T. dla której Sąd Rejonowy w Tczewie prowadzi księgę wieczystą numer GD (...), przy ul. (...) w K. dla której Sąd Rejonowy w Kwidzynie prowadzi księgę wieczystą numer (...) oraz wierzytelności wobec (...) S.A. w T., Szkoły (...) w T., Szkoły (...) w K.; (...) Banku S.A.; (...) s. c. A. D. i K. Z. w K., Centrum (...); Kancelarii Komornika Sądowego J. S. w K.; Wydawnictwa (...) Sp. z o.o. w T.; (...) Sp. z o.o. w K., zajętych w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Tczewie A.

Z. w sprawie egzekucyjnej KM 3423/08. Na poparcie żądania argumentowali, iż w toku egzekucji doszło do zajęcia majątku i praw spółki cywilnej Wydawnictwa (...), I. C. (1) i M. C. w sytuacji gdy wierzyciel nie dysponuje tytułem wykonawczym pozwalającym na prowadzenie egzekucji w stosunku do spółki cywilnej.

Pozwany Bank (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów kosztów postępowania.

Wyrokiem z 29 października 2012r Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił powództwo i zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 7217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, iż C. C. (1) i I. C. (1) są użytkownikami wieczystymi nieruchomości położonej przy ul. (...) w T. i właścicielami posadowionego na niej budynku, dla której Sąd Rejonowy w Tczewie prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz właścicielami nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Kwidzynie prowadzi księgę wieczystą nr (...). Prawa te są ujawnione jako wspólność łączna wspólników spółki cywilnej. Na nieruchomości w T. przy ul. (...) zostały ustanowione na rzecz pozwanego hipoteki umowne kaucyjne do kwoty 787300 zł i do kwoty 388600 zł tytułem zabezpieczenia spłaty przez Grupę Wydawnictwo (...) Sp. z o.o. w T. kredytów udzielanych tej spółce. Na nieruchomości w K. przy ul. (...) została ustanowiona na rzecz pozwanego hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 1750000 zł. Postępowanie egzekucyjne przeciwko powodom prowadzone jest na podstawie następujących tytułów egzekucyjnych zaopatrzonych w klauzule wykonalności wydanych w sprawach z powództwa Banku (...) S.A. w W. przeciwko Grupie Wydawnictwo (...) Sp. z o.o. w T., C. C. (1) i I. C. (1): nakazu zapłaty z dnia 21 kwietnia 2005 r. sygn. akt I Nc 215/05; nakazu zapłaty z dnia 7 czerwca 2005 r. sygn. akt I Nc 338/05; nakazu zapłaty z dnia 25 kwietnia 2005 r. sygn. akt I Nc 217/05; nakazu zapłaty z dnia 26 kwietnia 2005 r. sygn. akt I Nc 214/05; nakazu zapłaty z dnia 27 kwietnia 2005 r. sygn. akt I Nc 213/05 – wszystkich wydanych przez Sąd Okręgowy w Gdańsku oraz nakazu zapłaty z dnia 8 maja 2008 r. wydanego przez Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku sygn. akt V GNc 844/08.

W dniu 29 stycznia 2011 r. została zawarta umowa przewłaszczenia praw majątkowych do udziałów we współwłasności majątkowej w Wydawnictwie (...) s. c. pomiędzy C. C. (1), I. C. (1) i E. C. w celu zabezpieczenia wierzytelności E. C. z tytułu nieuregulowania zobowiązania wynikającego z ugody sądowej z dnia 27 marca 2007 r. zawartej przed Sądem Okręgowym Warszawie wraz z wierzytelnościami ubocznymi wynikającymi z egzekucji komorniczej w sprawie KM 2271/07 dotyczącej C. C. (1) i E. C.. P. C. C. (1) i I. C. (1) przenieśli na E. C. własność swoich praw majątkowych do udziałów we współwłasności łącznej w Wydawnictwie (...) s. c. w T. jako zabezpieczenie wierzytelności z zastrzeżeniem warunku, że jeżeli wierzytelności wraz z odsetkami i innymi należnościami należącymi do E. C. zostaną całkowicie spłacone przez przewłaszczających nastąpi zwrotne przeniesienie własności.

W dniu 24 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy w Tczewie w sprawie I Co 314/11 wydał postanowienie w sprawie ze skargi C. C. (1), I. C. (1) wspólników spółki cywilnej Wydawnictwo (...), I. C. (1) w T., na podstawie którego uchylił czynności Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Tczewie A. Z. w sprawie egzekucyjnej KM 3423/08 z dnia 28 grudnia 2010 r. w postaci zajęcia wierzytelności wobec (...) S.A. w T., Szkoły (...) w T., Szkoły (...) w K.; (...) Banku S.A. w W.; (...) s.c. A. D. i K. Z. w K., Centrum (...) Sp. z o. o. w Ł., Komornika Sądowego (...) Sp. z o. o. w K..

W dniu 18 stycznia 2012 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Tczewie w sprawie egzekucyjnej Km 3423/08 zajął wierzytelności Wydawnictwa (...) przysługujące na wypadek wystąpienia ze spółki cywilnej lub jej rozwiązania. Zajęta została suma przypadająca dłużnikom w postaci udziału w nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), udział w nieruchomości położonej w T. przy ul. (...), wierzytelności przysługujące Wydawnictwu (...) s. c. z tytułu umów najmu pomieszczeń i lokali znajdujących się we wskazanych nieruchomościach, wierzytelności wyegzekwowanych przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Tczewie A. Z. od najemców nieruchomości położonych w K. i T., pozostających w depozycie, a nie wydanych na żądanie Wydawnictwa (...). Komornik Sądowy zajął również udział w zyskach dłużników w przedsiębiorstwie prowadzonym w formie spółki cywilnej pod nazwą Wydawnictwo (...), I. C. (1) i M. C.. Pismem z dnia 23 stycznia 2012 r. pozwany wypowiedział udziały I. C. (1) i C. C. (1) w spółce cywilnej, której przedsiębiorstwo prowadzone jest pod nazwą Wydawnictwo (...) Spółka Cywilna w T..

Sąd I instancji stan faktyczny istotny dla rozstrzygnięcia sprawy ustalił na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wnioskując w szczególności w oparciu o przedłożone przez strony dokumenty prywatne i urzędowe, których treść nie była kwestionowana.

Odwołując się do treści art. 841 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy podniósł, że powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji stanowi środek merytorycznej obrony osoby trzeciej, której prawa zostały przez egzekucję naruszone, nie zmierza do zwalczania tytułu wykonawczego, ale do przeciwstawienia się prowadzeniu egzekucji z określonego przedmiotu.

Sąd Okręgowy uznał, iż w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy prowadzenie egzekucji nie narusza praw współników spółki cywilnej, mimo treści art. 863§3 kc, na rzecz wierzyciela zostały bowiem ustanowione hipoteki na nieruchomościach objętych pozwem, co uprawnia pozwanego do prowadzenia egzekucji z tych nieruchomości bez względu na to, czyją stały się własnością. Roszczenie powodów nie jest zasadne również w zakresie żądania wyłączenia od egzekucji zajętych wierzytelności z uwagi na zawartą w dniu 29 stycznia 2011 r. umowę przewłaszczenia, zgodnie z którą C. C. (1) i I. C. (1) przenieśli na E. C. własność swoich praw majątkowych do udziałów we współwłasności łącznej w Wydawnictwie (...) spółce cywilnej w T.. Brak bowiem w takiej sytuacji po stronie powodów legitymacji czynnej do domagania się wyłączenia od egzekucji majątku, którego własność przenieśli na E. C..

Ponadto pozwany skorzystał z uregulowań zawartych w art. 911² k.p.c. dotyczących zajęcia praw dłużnika przysługujących mu w razie wystąpienia ze spółki cywilnej lub jej rozwiązania. Pozwany wypowiedział też I. C. (1) i C. C. (1) udziały w spółce zgodnie z art. 870 k.c., co wyklucza możliwość uznania powództwa za uzasadnione.

Powyższe rozstrzygnięcie zaskarżyli apelacją powodowie w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie art. 778 k.p.c. przez jego niezastosowanie pomimo tego, że dłużnikami rzeczowymi (hipotecznymi) są współnicy spółki prawa cywilnego, zaś wierzyciel hipoteczny, aby zaspokoić się z nieruchomości stanowiącej ich wspólny majątek, posiadać musi tytuł egzekucyjny wydany przeciwko wszystkim współnikom,
2. naruszenie art. 865 § 1 w zw. z art. 866 k.c. przez uznanie, że po stronie powodów brak jest legitymacji czynnej do żądania wyłączenia od egzekucji zajętych wierzytelności, przy czym jedynie C. C. (1) i I. C. (1) przenieśli na E. C. umową z dnia 29 stycznia 2011 r. własność swoich praw majątkowych do współwłasności łącznej, zaś stroną tej umowy nie był trzeci współnik M. C. i z tego powodu przynajmniej on posiadał legitymację do wytoczenia powództwa w tym zakresie.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniesli o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa przez zwolnienie od egzekucji nieruchomości i wierzytelności szczegółowo opisanych w pozwie oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu za I i II Instancję.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i czyni je podstawą również własnego rozstrzygnięcia. Podstawa faktyczna zaskarżonego orzeczenia nie była przez skarżących kwestionowana, zarzuty apelacji ograniczyły się bowiem do wadliwej interpretacji lub niezastosowania regulacji art. 778 kpc i 865§1 kc w zw z art. 866 kc.

Sąd Apelacyjny podziela również stanowisko Sądu Okręgowego odnośnie bezzasadności roszczenia dochodzonego pozwem, choć motywacja tego Sądu wymaga uzupełnienia, a częściowo jako wadliwa modyfikacji. Ponadto, poczynione przez ten Sąd ustalenia faktyczne były niewystarczające do rozstrzygnięcia i jako takie wymagały uzupełnienia w toku postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny dodatkowo ustala, iż umowa spółki cywilnej, która pierwotnie nosiła nazwę Przedsiębiorstwo (...) spółka cywilna została zawarta 10 października 1989r między C. C. (1) a W. K. (umowa k.528-529). Aneksem z 2 września 1991r wspólnicy zmienili nazwę spółki na Wydawnictwo (...) spółka cywilna (aneks do umowy k.532). W dniu 28 września 2000r do spółki przystąpiła I. C. (1) jako trzeci wspólnik. W dniu 30 września 2000r między C. C. (1), W. K. a I. C. (1) została zawarta w formie aktu notarialnego umowa przeniesienia własności nieruchomości i prawa użytkowania wieczystego oraz wzajemnego rozliczenia długów i wierzytelności. W. K. z dniem 30 września 2000r wypowiedział udział w spółce za zgodą pozostałych wspólników, wspólnicy uzgodnili warunki rozliczenia wspólnika występującego ze spółki, a W. K. przeniósł na C. i I. C. (1) przysługujący mu udział w majątku spółki odpowiadający stosunkowi w jakim uczestniczył w zyskach spółki cywilnej, w tym we własności nieruchomości objętych sporem, których jedynymi właścicielami na prawach wspólności łącznej stali się C. i I. C. (1) (akt notarialny z 30 września 2000r – k.535-538). W dniu 1 lutego 2011r doszło do zmiany umowy spółki cywilnej w zwykłej formie pisemnej, zgodnie z którą dotychczasowi wspólnicy C. i J. C. wyrazili zgodę na przystąpienie do spółki trzeciego wspólnika M. C. z dniem 1 lutego 2011r. Dotychczasowi wspólnicy oświadczyli, iż przenoszą na rzecz wszystkich wspólników spółki cywilnej to jest na siebie samych i M. C. majątek spółki w postaci nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), przy ul. (...).440 udziałów w Grupie Wydawnictwo (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T. (umowa z 1 lutego 2011 k.540-544).

Ustala ponadto, iż pozwem z 20 lutego 2012r E. C. wystąpiła przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W. o zwolnienie od egzekucji zajętych praw i wierzytelności w postaci udziału w zyskach dłużników w spółce cywilnej oraz wierzytelności dłużników C. i I. C. (1) należnych im od spółki cywilnej Wydawnictwa (...) zajętych przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Tczewie A. Z. w sprawie egzekucyjnej Km 3423/08. Wyrokiem z 12 lutego 2013r Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie XV C 1196/12 oddalił powództwo uznając, iż powódka na podstawie umowy przewłaszczenia nie nabyła własności nieruchomości należących do wspólników spółki cywilnej, a wobec pozostawienia dłużnikom w użyczeniu przewłaszczonych udziałów nie ma uprawnienia do pobierania zysków, które stanowią w świetle umowy stron pożytki pozostawione biorącym w użyczenie (wyrok z uzasadnieniem k.573-580). Od powyższego rozstrzygnięcia apelację wniosła E. C., w której odwołując się do treści art.65§2 kc wskazywała, że zgodnym zamiarem stron umowy przewłaszczenia było przeniesienie na skarżącą w sposób definitywny wszystkich praw majątkowych objętych umową (apelacja z 23 marca 2013r k.581-586). Sprawa została zarejestrowana w Sądzie Apelacyjnym pod sygnaturą IACa 427/13 i nie została jeszcze rozpoznana.

Przewidziane w art.841 kpc powództwo ekscydencyjne może być wytoczone jedynie przez osobę trzecią, której prawa materialne zostały naruszone przez skierowanie do nich egzekucji. Wytoczenie powództwa jest ograniczone miesięcznym terminem zawitym liczoną od dowiedzenia się o naruszeniu prawa (art. 841§3 kpc). Powództwo takie nie jest środkiem do usuwania uchybień proceduralnych organów egzekucyjnych, uprawnienie do jego zgłoszenia nie przysługuje dłużnikowi, a upływ miesięcznego terminu mającego charakter materialnoprawny nie pozwala na jego uwzględnianie.

Osoba będąca stroną postępowania egzekucyjnego, w stosunku do której- jako dłużnika- została skierowana egzekucja ani osoba wymieniona w klauzuli wykonalności jako odpowiadająca w sposób ograniczony z określonych przedmiotów lub do wysokości ich wartości nie jest osobą trzecią w rozumieniu art. 841§1 kpc (por. uchwała Sądu Najwyższego z 17 października 1995r, III CZP 143/95, OSNC 1996/2/24).

Sąd Okręgowy trafnie przyjął, iż pozwany może prowadzić w stosunku do C. i I. C. (1) egzekucję z nieruchomości objętych sporem, skoro na obu nieruchomościach dłużnicy ustanowili hipoteki na rzecz pozwanego banku (odpisy z KW k. 118-143). Stosownie do treści art. 65§1 ustawy z dnia 6 lipca 1982r o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz.U. z 2001r, Nr 124, poz 1361 ze zm; dalej.k.w.h) w przypadku obciążenia nieruchomości hipoteką wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to czyją stała się własnością i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości. Niezależnie zatem od czynności, które podjęli dłużnicy rzeczowi w zakresie rozporządzenia nieruchomością, nie mają one żadnego wpływu na prawo wierzyciela do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości.

Bezasadny jest pogląd skarżących jakoby pozwany mimo dysponowania przeciwko C. i I. C. (1) tytułami wykonawczymi wydanymi w stosunku do nich jako dłużników osobistych, miał obowiązek celem przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości uzyskać dodatkowy tytuł wykonawczy dotyczący ich odpowiedzialności jako dłużników rzeczowych. Jedynymi właścicielami nieruchomości objętymi sporem są jak wynika z załączonych do akt odpisów z ksiąg wieczystych C. i I. C. (1), w stosunku do których pozwany już dysponuje tytułami wykonawczymi pozwalającymi na prowadzenie egzekucji bez ograniczeń. Okoliczność, iż wierzyciel z uwagi na ustanowienie hipoteki na nieruchomościach dłużnika osobistego posiada dodatkowe zabezpieczenie swojej wierzytelności, pozwalające mu na zaspokojenie się z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością, nie stanowi argumentu na rzecz tezy jakoby wierzyciel celem przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości stanowiącej własność jego dłużnika osobistego był zobligowany uzyskać dodatkowy tytuł wykonawczy pozwalający mu na zaspokojenie się z nieruchomości, która nadal stanowi własność dłużnika osobistego.

Inaczej rzecz ujmując nie ma żadnego uzasadnienia pogląd jakoby dodatkowe zabezpieczenie hipoteczne na nieruchomości dłużnika osobistego czyniło koniecznym celem wszczęcia egzekucji z nieruchomości na której została ustanowiona hipoteka uzyskanie dodatkowego tytułu wykonawczego przeciwko dłużnikowi rzeczowemu w sytuacji gdy jest on podmiotem tożsamym z dłużnikiem osobistym, w stosunku do którego wierzyciel dysponuje tytułem wykonawczym pozwalającym na egzekucję z całego jego majątku. Dokładnie taka sytuacja istnieje w rozpoznawanej sprawie, skoro C. i I. C. (1) są dłużnikami osobistymi, a jednocześnie właścicielami nieruchomości na których ustanowiono hipotekę. Hipoteki zostały przy tym ustanowione na nieruchomościach objętych sporem przez C. C. (1) i I. C. (1) jako współników spółki cywilnej prowadzonej pod nazwą Wydawnictwo (...) –spółka cywilna w T., jako jedynych współników tej spółki i jednocześnie jedynych współwłaścicieli nieruchomości na prawach współwłasności łącznej (ustanowienie hipotek k.186-192). W dacie orzekania jak wynika z załączonych do akt odpisów z ksiąg wieczystych stan prawny nie uległ zmianie, nieruchomości nadal stanowią bowiem wspólność łączną współników spółki cywilnej o tym samym składzie personalnym co współnicy ustanawiający hipotekę na nieruchomościach spółki i ujawnionych jako współwłaściciele czy współużytkownicy wierzycieli tych nieruchomości.

C. i J. C. posiadają zatem status dłużników w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Tczewie A. Z. w sprawie egzekucyjnej Km 3423/08, co sprawia, iż nie mają legitymacji czynnej w powództwie opartym na art.841 kpc, co stanowi podstawowy, pominięty przez Sąd Okręgowy argument przemawiający za koniecznością oddalenia powództwa.

Status osoby trzeciej ma natomiast powód M. C., w stosunku do którego wierzyciel nie dysponuje żadnym tytułem wykonawczym, a który twierdzi, iż jest współnikiem spółki cywilnej, a wierzyciel kierując egzekucję do majątku i praw przysługujących spółce narusza jego prawa.

Przystąpienie nowego współnika do spółki cywilnej nie jest ustawowo uregulowane. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że jest ono dopuszczalne, ma charakter umowny i wywołuje zmianę umowy spółki cywilnej przez rozszerzenie jej zakresu podmiotowego (por. uchwała Sądu Najwyższego z 21 listopada 2005r, III CZP 160/95, OSNC 1996/3/33). Forma umowy o przystąpieniu do spółki, jako czynności zmieniającej umowę spółki podlega zasadniczo przepisom o formie czynności następczych (art.77 kc). Rozstrzygnięcia jednak wymaga zagadnienie wzajemnego wpływu zmian składu osobowego spółki na stosunek wspólności majątku i jego poszczególnych składników w sytuacji, gdy w skład majątku spółki cywilnej jak w rozpoznawanej sprawie wchodzi nieruchomości dla których nabycia przepisy szczególne przewidują formę aktu notarialnego (art. 158 kc, art. 237 kc w zw z art.158 kc). Sąd Apelacyjny podziela przyjęty w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, iż przystąpienie nowego współnika do spółki cywilnej, w której współnikom przysługuje wspólność łączna nieruchomości wymaga zachowania formy szczególnej obowiązującej przy przeniesieniu własności nieruchomości (por. uchwała Sądu Najwyższego z 9 lutego 2007r, III CZP 164/06, OSNC 2008/1/5). Natura majątku spółki cywilnej polega na tym, że właścicielem majątku są wszyscy współnicy spółki, a nie spółka, która nie ma podmiotowości prawnej. C. w spółce wiąże się ze wspólnością majątku wszystkich współników, a uprawnienie do majątku spółki istnieje tylko wtedy gdy posiada się status współnika spółki. Nie można przy tym przystąpić do członkostwa w spółce bez stania się współwłaścicielem majątku współników

na prawach wspólności łącznej, nie zachowanie zatem formy aktu notarialnego w przypadku gdy w skład majątku spółki wchodzi nieruchomości jest jednoznaczne z nieważnością takiej czynności (art.58§1 kc). Nie ma również podstaw do stosowania art.58§3 kc i przyjmowania, iż w takiej sytuacji przystąpienie do spółki jest skuteczne w zakresie nie obejmującym nieruchomości. Takie rozwiązanie byłoby sprzeczne z istotą spółki cywilnej, nie można bowiem przystąpić do spółki cywilnej bez jednoczesnego przystąpienia do wspólności majątkowej przysługującej dotychczasowym wspólnikom.

Jak wynika z ustaleń wyżej poczynionych M. C. przystąpił do spółki cywilnej w zwykłej formie pisemnej, bez zachowania formy aktu notarialnego, co wyklucza skuteczne przystąpienie do spółki, w skład majątku której wchodzi nieruchomości. Oznacza to, iż wbrew twierdzeniom pozwu i zarzutom apelacji M. C. nie przysługuje status wspólnika spółki cywilnej, a zatem prowadzenie egzekucji z majątku wspólników tej spółki nie narusza jego praw. Taki też stan prawny wynika z załączonych do akt sprawy odpisów z ksiąg wieczystych nieruchomości objętych sporem w których jako współwłaściciele na prawach wspólności łącznej figurują jedynie dłużnicy C. i J. C..

Zauważenia przy tym wymaga, iż przystąpienie do spółki nastąpiło 1 lutego 2011r i w tej dacie powód M. C. zgłosił w ewidencji prowadzenie działalności gospodarczej jako wspólnik Wydawnictwa (...) spółki cywilnej (wypis z ewidencji działalności gospodarczej k.504), czyli na dziewięć dni przed złożeniem pozwu w rozpoznawanej sprawie (prezentata k.2). Tymczasem nieruchomość przy ul. (...) w T. dla której Sąd Rejonowy w Tczewie prowadzi księgę wieczystą numer GD (...) została zajęta w stosunku do dłużników w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez komornika A. Z. w sprawie egzekucyjnej Km 3423/08 w dniu 22 stycznia 2009r kiedy dłużnikom C. i I. C. (1) doręczono zawiadomienie z 19 stycznia 2009r o wszczęciu egzekucji z tej nieruchomości wraz z wezwaniem do zapłaty (k. 603-607,610,612). Natomiast w stosunku do wszystkich osób trzecich, w tym powoda M. C. nieruchomość została zajęta z chwilą wpisania wzmianki o toczącej się egzekucji do księgi wieczystej co miało miejsce w dniu 27 stycznia 2009r (k.609,611).

Określenie daty zajęcia nieruchomości wynikające z regulacji art. 925 kpc ma dwojakie znaczenie. Po pierwsze, niezależnie od nie przysługiwania dłużnikom C. i I. C. (2) statusu osoby trzeciej, czyni ich powództwo w tym zakresie bezzasadnym również z uwagi na przekroczenie o ponad dwa lata terminu zawitego o którym mowa w art. 841§3 kpc. Po drugie, stosownie do treści art. 930§1 kpc rozporządzenie nieruchomością po jej zajęciu nie ma wpływu na dalsze postępowanie egzekucyjne. Nabywca może uczestniczyć w postępowaniu w charakterze dłużnika, a czynności egzekucyjne są ważne tak w stosunku do dłużnika jak i w stosunku do nabywcy. W przypadku zatem gdyby powód M. C. przystąpił do spółki cywilnej we właściwej formie co wiązało by się z rozporządzeniem własnością nieruchomości na jego rzecz, byłby bowiem wówczas jako wspólnik spółki cywilnej jej współwłaścicielem na zasadzie wspólności łącznej, to rozporządzenie takie jako dokonane dwa lata po zajęciu nieruchomości nie miałyby wpływu na postępowanie egzekucyjne. W konsekwencji powód M. C. niezależnie od nie przystąpienia skutecznie do spółki cywilnej z przyczyn wyżej podniesionych, z uwagi na regulację art.930§1 kpc nie mógłby skutecznie poszukiwać ochrony w trybie art.841 kpc.

Z analizy akt egzekucyjnych wynika ponadto, iż Komornik postanowieniem z 31 stycznia 2013r na polecenie sądu egzekucyjnego umorzył postępowanie egzekucyjne w zakresie w jakim dotyczyło prowadzenia egzekucji z nieruchomości przy ul. (...) w T. dla której Sąd Rejonowy w Tczewie prowadzi księgę wieczystą numer GD (...), co w razie jego uprawomocnienia czyniłoby pozew o zwolnienie od egzekucji bezprzedmiotowym (k. 712-715,722 -723). Postanowienie to zostało jednak uchylone w całości przez Sąd Rejonowy w Tczewie postanowieniem z 26 kwietnia 2013r wydanym w sprawie I Co 349/13 na skutek skargi wierzyciela (k.726). Z akt komorniczych nie wynika czy to ostatnie postanowienie jest prawomocne, założyć zatem należy, iż kwestia ewentualnego umorzenia postępowania egzekucyjnego z tej nieruchomości nie została ostatecznie rozstrzygnięta w postępowaniu egzekucyjnym w kierunku oczekiwanym przez powodów.

Odnosnie nieruchomości położonej przy ul. (...) w K. dla której Sąd Rejonowy w Kwidzynie prowadzi księgę wieczystą numer (...) to pierwotnie nie była ona objęta pozwem (k.2-6), rozszerzenie powództwa w tym zakresie nastąpiło dopiero w piśmie procesowym z 7 lipca 2011r (k.40-41) , a powodowie w ogóle nie wykazali by nieruchomość ta została zajęta w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika A. Z. w sprawie egzekucyjnej Km

3423/08 . Do akt sprawy nie złożono żadnego dokumentu, który miałby okoliczność taką potwierdzać, a nie wynika ona z analizy akt sprawy Km 3423/08. Nie wynika ona również z odpisu z księgi wieczystej numer (...) według stanu na 29 grudnia 2011r. Z załączonego do akt sprawy postanowienia Sądu Rejonowego w Kwidzynie z dnia 31 maja 2012r wydanego w sprawie I Co 1025/12 wynika, iż egzekucja z tej nieruchomości jest prowadzona w sprawie Km 778/10 przez komornika Sądu Rejonowego w Kwidzynie J. S., wezwanie do zapłaty długu oraz zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości doręczono powodowi C. C. (1) 10 maja 2010r, a powodce I. C. (1) 11 czerwca 2010r, co oznacza iż powództwo przeciwegzekucyjne zostało wytoczone z uchybieniem terminu z art.841§3 kpc (k.327-332). Niezależnie od powyższego jeżeli egzekucja ta prowadzona jest z wniosku pozwanego to powodowie C. i I. C. (1) są dłużnikami, powód M. C. nie przystąpił skutecznie do spółki i nie jest współwłaścicielem tej nieruchomości co potwierdza odpis z księgi wieczystej (k.133-143), a wobec wpisu ostrzeżenia o toczącej się egzekucji 27 kwietnia 2010r (k.139), żądanie powodów jest spóźnione, a wobec regulacji art.930§1 kpc dodatkowo bezzasadne.

Nie miał natomiast racji Sąd Okręgowy w zakresie w jakim upatrywał braku legitymacji czynnej powodów w zawarciu przez nich 29 stycznia 2011 umowy przewłaszczenia z E. C..

Po pierwsze, umowy takiej nie zawierał M. C. zatem jej zawarcie nie mogło być podstawą do odmówienia mu legitymacji czynnej w sprawie. Powód ten jednak z przyczyn wyżej podniesionych nie przystąpił skutecznie do spółki cywilnej, Sąd Okręgowy analizując jego sytuację prawną nie naruszył zatem art. 865§1 kc w zw z art.866 kc dotyczących zasad prowadzenia przez współnika spraw spółki.

Po drugie, analizowana umowa była nieważna z uwagi na nie zachowanie właściwej formy i dokonanie czynności w sposób sprzeczny z naturą stosunku prawnego spółki cywilnej. Przede wszystkim została ona zawarta w zwykłej formie pisemnej, co naruszało art. 155§1 kc, 158 kc oraz 237 kc i czyniło umowę tą nieważną (art.58§1 kc w zw z art.73 §2 kc i 77 kc). Przeniesienie na następcę prawnego przez dotychczasowego współnika członkostwa w spółce cywilnej traktowanego jako ogół praw i obowiązków tworzących status współnika w spółce w której współnicy są współwłaścicielami nieruchomości na prawach wspólności łącznej musi nastąpić w formie aktu notarialnego. Nie jest bowiem możliwe przeniesienie członkostwa w spółce cywilnej bez jednoczesnego przystąpienia przez następcę do majątku wspólnego współników. Przystąpienie do spółki cywilnej osoby, która jednocześnie nie stawałaby się współuprawnionym do majątku wspólnego, prowadziłoby do sytuacji, w której część majątku spółkowego byłaby przedmiotem wspólności jedynie niektórych współników, a istota wspólności łącznej nie pozwala na przyjęcie takiej koncepcji. E. C. nie mogła zatem nabyć skutecznie praw do majątku spółki cywilnej, skoro umowę zawarła w zwykłej formie pisemnej.

Po trzecie, dopuszczalność translatywnego i pochodnego przeniesienia członkostwa w spółce cywilnej jest negowana z uwagi na jednolitość spółki rozumianej jako stosunek obligacyjny wyłącznie między współnikami, zakaz rozporządzenia udziałem we wspólnym majątku (art. 863§1 kc) oraz wnioskowanie a contrario z art. 10 ksh. Zdaniem Sądu Apelacyjnego analiza istoty spółki cywilnej nie ujawnia jednak przeszkód konstrukcyjnych, które wykluczałyby możliwość przeniesienia praw i obowiązków współnika na osobę trzecią, skoro akceptowana jest możliwość przystąpienia do spółki osoby trzeciej w trybie zmiany umowy. W rozpatrywanym przypadku treść i cel umowy przewłaszczenia sprzeciwiają się jednak naturze stosunku prawnego spółki cywilnej, pozostają w sprzeczności z art. 863§1 i 3 kc oraz 869 kc i jako takie nie mogą być akceptowane.

Na podstawie analizowanej umowy, E. C. jako wierzyciel C. i I. C. (1) miała uzyskać w czasie trwania stosunku spółki na własność wszystkie prawa majątkowe przysługujące tym współnikom w spółce jako zabezpieczenie swojej wierzytelności z zastrzeżeniem, iż w razie gdy wierzytelności wraz z odsetkami i innymi należnościami zostaną całkowicie spłacone, nastąpi zwrotne przeniesienie własności na przewłaszczających. Jednocześnie C. i I. C. (1) zatrzymali przewłaszczone prawa w charakterze biorących w użyczenie, z prawem do pobierania pożytków (umowa k.172-174). W ocenie Sądu Apelacyjnego nie jest dopuszczalne przewłaszczenie praw przysługujących współnikowi w spółce cywilnej na zabezpieczenie wierzytelności, pozostaje to bowiem w sprzeczności z treścią art.863§1 i 3 kc, które wiążą zakaz rozporządzenia udziałem w spółce cywilnej z okresem istnienia spółki i uczestnictwa w niej samego współnika. Wspólnik może zatem rozporządzić swoim udziałem w chwili wystąpienia ze spółki, a nie w sposób

warunkowy, art. 869 kc wprowadza bowiem jedynie możliwość bezwarunkowego, definitywnego opuszczenia przez współnika spółki. Ponadto, zawarta umowa w efekcie doprowadziła do rozstrzeżenia praw współników spółki cywilnej na wierzyciela, który miałby stać się współnikiem spółki cywilnej oraz właścicielem jej majątku i dłużnika, któremu prawa współnika i prawa do korzystania z majątku spółki i pobierania z nich pożytków zostały pozostawione do korzystania w oparciu o stosunek prawny użyczenia. Skoro współnik nie może rozporządzać w czasie trwania spółki udziałem we wspólnym majątku ani udziałem w poszczególnych składnikach tego majątku, to nie może również takiego rozporządzenia dokonać w ramach umowy przewłaszczenia praw na zabezpieczenie. Nie można akceptować przyjętej przez strony analizowanej umowy koncepcji rozporządzenia udziałem jako pakietem praw i obowiązków, oderwanym od obligacyjnego stosunku spółki oraz od osoby współnika, w tym sensie, że w ujęciu stron stał się on przedmiotem samodzielnego obrotu wykorzystanym celem zabezpieczenia wierzytelności.

Zauważenia przy tym wymaga, iż powodowie C. i I. C. (1) mimo zawarcia umowy przewłaszczenia, w dniu 2 lutego 2011r zawarli umowę zmieniającą umowę spółki cywilnej przez akceptację przystąpienia do spółki (...), do czego w razie skuteczności umowy przewłaszczenia nie mieliby uprawnienia, skoro mieli jedynie status użyczających, a po skupieniu praw współników przez E. C. z dniem 29 stycznia 2011r spółka przestałaby funkcjonować.

Wobec nieskuteczności zarówno przystąpienia do spółki (...) jak i przewłaszczenia praw współników przez E. C. jedynymi współnikami spółki cywilnej Wydawnictwa (...) jak i właścicielami jej majątku, są powodowie C. i I. C. (1).

Odnosnie objętego pozwem zwolnienia od egzekucji wierzytelności przysługującej spółce cywilnej Wydawnictwu (...) to z przyczyn wyżej podniesionych powodom C. C. (1) i I. C. (1) jako dłużnikom w sprawie egzekucyjnej Km 3423/08 nie przysługuje w tym zakresie legitymacja czynna. Natomiast powód M. C. nie przystąpił skutecznie do spółki cywilnej, prowadzenie egzekucji z majątku i praw współników tej spółki nie może naruszać jego praw. Niezależnie od powyższego powództwo w tym zakresie jest bezprzedmiotowe, skoro postanowieniem Sądu Rejonowego w Tczewie w sprawie I Co 314/11 uchylono czynności komornika w sprawie Km 3423/08 w zakresie zajęcia wierzytelności przysługujących spółce cywilnej w stosunku do podmiotów szczegółowo wymienionych w pozwie (k. 368 akt I Co 314/12 załączonych do akt niniejszej sprawy).

Powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji wywołuje identyczny skutek jak zwolnienie z zajęcia dokonane w ramach skargi na czynności komornika, podtrzymywanie zatem powództwa mimo skutecznego wykorzystania środka, za pomocą którego powodowie uzyskali identyczny efekt jest bezprzedmiotowe.

Oceny tej nie zmienia twierdzenie skarżących, iż mimo uzyskania zwolnienia z zajęcia komornik nie wydał powodom zgromadzonych w czasie zajęcia wierzytelności kwot, powództwo wytoczone na podstawie art.841 kpc nie służy bowiem do wydawania komornikowi poleceń zmierzających do zapewnienia prawidłowego toku egzekucji zgodnie z postanowieniami wydawanymi przez Sąd egzekucyjny. Ponadto w ramach rozpoznania powództwa w trybie art.841 kpc kognicją Sądu nie jest objęte nakazywanie komornikowi rozliczenia kwot pobranych w oparciu o zajęcie, które Sąd egzekucyjny uznał za wadliwe. Z akt komorniczych wynika przy tym, iż pismami z 2 stycznia 2012r przesłanymi do dłużników zajętych wierzytelności komornik zawiadomił o uchyleniu zajęcia i umorzeniu egzekucji z wierzytelności (k.692-698).

Zauważenia również wymaga, iż zajęcie wierzytelności w stosunku do (...) SA w G. zostało przez Komornika dokonane pismem z 18 listopada 2010r (k.629-630 i k.636) doręczonym dłużnikowi C. C. (1) 22 listopada 2010r (k.631), a dłużnicze I. C. (1) 13 grudnia 2010r (k.634), w stosunku do Szkoły (...) A. R. pismem z 18 listopada 2010r (k.632-633, 637) doręczonym dłużnikom 22 listopada 2010r (k.634-635), w stosunku do Wydawnictwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T., J. S., (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K., Centrum (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., Szkoły (...) w K., (...) Banku SA Oddział w G. filia w K., (...) s.c A. D. i K. Z. pismami z 28 grudnia 2010r (k.641-642, 645- 646, 669, 649-650,653-654,671, 657-658,661-662,670,665-666) doręczonymi dłużnikom 17 stycznia 2011r (k.643-644, 647-648,651-652, 655-656,659-660,663-664,667-668). Mając na uwadze, iż powództwo zostało wytoczone 11 lutego 2011r (prezentata k.2), termin na jego zgłoszenie (841§3 kpc) został zachowany jedynie odnośnie zajęć wierzytelności doręczonych dłużnikom 17 stycznia 2011r.

Wbrew zarzutom apelacji Sąd Okręgowy oddalając powództwo nie naruszył art.778 kpc zgodnie z którym do egzekucji ze wspólnego majątku wspólników spółki prawa cywilnego konieczny jest tytuł egzekucyjny wydany przeciwko wszystkim wspólnikom. Jak wynika z akt Km 3423/08 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Tczewie A. Z. (k.588-596, 617-619,626-628) oraz dokumentów złożonych przez powodów przy piśmie procesowym z 5 marca 2012r (k.193-291) pozwany prowadzi egzekucję w stosunku do powodów C. i I. Z. jako jego dłużników osobistych odpowiadających z tytułu poręczenia za zobowiązania Grupy Wydawnictwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. i jednocześnie dłużników rzeczowych w związku z hipotekami ustanowionymi na nieruchomościach stanowiących wspólność łączną wspólników spółki cywilnej Wydawnictwa (...) którymi są wyłącznymi właścicielami zarówno w dacie ustanowienia hipoteki jak i aktualnie (k.186-192). Poza sporem pozostaje, iż wierzyciel osobisty wspólnika spółki cywilnej nie może kierować egzekucji do majątku wspólników. Może jedynie skierować egzekucję do majątku odrębnego wspólnika, a także do wierzytelności z tytułu udziałów w zyskach, jeżeli wspólnicy dokonali podziału zysku, może także zająć prawa do dokonania podziału zysku oraz prawa przysługujące wspólnikowi na wypadek wystąpienia ze spółki lub jej rozwiązania (art. 868§2 kc, 870 kc, 911² i 912 kc).

Analiza art.778 kpc w powiązaniu z regulacją art. 864 kc w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy wymaga rozstrzygnięcia, czy egzekucję ze wspólnego majątku wspólników może prowadzić każdy wierzyciel, który uzyskał tytuł egzekucyjny przeciwko wszystkim wspólnikom, czy też wierzyciel, który prowadzi egzekucję w celu zaspokojenia zobowiązań spółki w rozumieniu art. 864 kc. Sąd Apelacyjny opowiada się za przyjęciem, iż nie ma żadnych przeszkód prawnych w świetle literalnej treści art. 778 kpc i względów funkcjonalnych do prowadzenia przez wierzyciela egzekucji ze wspólnego majątku wspólników spółki cywilnej, także w przypadku, gdy dochodzone roszczenie nie mogłoby zostać zakwalifikowane jako zobowiązanie spółki, o ile tylko wierzyciel dysponuje tytułem egzekucyjnym przeciwko wszystkim wspólnikom spółki cywilnej. Nie ma uzasadnionych podstaw do tego rodzaju ograniczenia praw wierzycieli wszystkich wspólników spółki cywilnej i pozostawiania im jedynie możliwości wypowiedzenia udziału w spółce na zasadzie art.870 kc, jeżeli w roli dłużników występują wszyscy wspólnicy spółki. Spółka cywilna jest jedynie stosunkiem obligacyjnym, nie będącym odrębnym podmiotem prawnym od wspólników, trudno zatem znaleźć racjonalną podstawę uprzywilejowania wspólników tej spółki w ten sposób by wierzyciel osobisty wszystkich wspólników nie mógł prowadzić egzekucji z majątku tej spółki. Ograniczenie uprawnień wierzycieli osobistych wspólników spółki cywilnej wiąże się z niepodzielnością i bezudziałowym charakterem wspólności łącznej. Potrzeba takiej ochrony nie zachodzi w razie gdy wierzyciel dysponuje tytułem egzekucyjnym przeciwko wszystkim wspólnikom. W konsekwencji wierzyciel, który uzyskał jak w rozpoznawanej sprawie tytuł egzekucyjny przeciwko wszystkim wspólnikom może prowadzić egzekucję z majątku wspólników spółki.

Nie ma również uzasadnionych podstaw do przyjmowania, iż wierzyciel musi dysponować jednym tytułem egzekucyjnym przeciwko wszystkim wspólnikom uzyskanym w jednym postępowaniu, a nie jest wystarczające posiadanie kilku tytułów egzekucyjnych, uzyskanych w odrębnych postępowaniach prowadzonych przeciwko poszczególnym wspólnikom, skoro istotne jest dysponowanie tytułem egzekucyjnym, a nie formalne jego skupienie w jednym dokumencie. Ponadto wierzyciel dysponuje jednym tytułem egzekucyjnym przeciwko powodom C. i I. C. (1), którzy są jedynymi wspólnikami spółki cywilnej i właścicielami na zasadzie wspólności łącznej majątku spółki.

Nie powinno natomiast budzić wątpliwości, iż wierzyciel w świetle art.778 kpc musi dysponować tytułem egzekucyjnym uwzględniającym aktualny stan personalny wspólników spółki cywilnej w dacie wszczęcia egzekucji. W konsekwencji do czasu uzgodnienia treści tytułu z aktualnym składem osobowym spółki cywilnej prowadzenie egzekucji z majątku wspólnego wspólników będzie niedopuszczalne. Gdyby powód M. C. skutecznie przystąpił do spółki cywilnej to rację miałby powodowie, iż przed uzyskaniem tytułu wykonawczego przeciwko temu wspólnikowi prowadzenie egzekucji naruszałoby jego prawa jako wspólnika tej spółki. Sytuacja taka in casu jednak nie zaistniała, skoro z przyczyn wyżej podniesionych M. C. skutecznie do spółki nie przystąpił.

Sąd Apelacyjny oddalił zawarty w apelacji wniosek o zawieszenie postępowania na podstawie art. 177§1 pkt 1 kpc do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy IV GC 1043/12 toczącej się przez Sądem Rejonowym Gdańsk- Północ w Gdańsku w której powodowie domagają się uznania wypowiedzenia dokonanego przez pozwanego w piśmie z 23

stycznia 2012r za bezskuteczne (pozew k.563-567, wypowiedzenie k.309-313). W sprawie tej zapadł 24 lipca 2013r nieprawomocny wyrok, w którym Sąd uznał wypowiedzenie udziałów I. C. (1) i C. C. (1) za nieważne, ustalając, iż wypowiedzenie to nie doprowadziło do ustania stosunku spółki cywilnej (wyrok z uzasadnieniem k.516-521). Od wyroku tego pozwany bank wniósł 7 października 2013r apelację, która nie została jeszcze rozpoznana (apelacja k.568-571). Z przyczyn wyżej podniesionych Sąd Apelacyjny uznaje, iż pozwany mógł prowadzić egzekucję z majątku wspólników spółki cywilnej bez potrzeby dokonania czynności kwestionowanych przez powodów w sprawie IV GC 1043/12 Sądu Rejonowego Gdańsk- Północ w Gdańsku . Ustalenie zatem skuteczności lub bezskuteczności tych czynności pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, w której istotne było zbadanie przesłanek z art.841 kpc.

Z przytoczonych względów na podstawie art.385 kpc apelację oddalono.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie odpowiedzialności za wynik sporu w postępowaniu apelacyjnym na podstawie art. 108§1 kpc, 98§1 i3 kpc, 99 kpc w zw z §6 pkt 7 i ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.Nr 163,poz 1349, z późn zm).